WIKIPÉDIA

Veda

O rovnomennom vydavateľstve pozri *VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied*.

Veda je jedna z foriem osvojovania si sveta človekom, ktorej produktom sú teoreticky systematizované objektívne poznatky alebo súbor poznatkov nachádzajúcich sa v zdôvodnenom kontexte. Súčasná veda vychádza z pozorovania, alebo experimentu, pričom tieto musia byť opakovateľné a voľne prístupné. Zmyslom tejto činnosti je formulovanie hypotéz, vyvodzovanie predpovedí a napokon ich testovanie. Ak sa predpovede potvrdia, a hypotéza je vnútorne konzistentná, stáva sa teóriou (do jednej teórie sa obyčajne spája väčšie množstvo hypotéz).

Na vedu sa kladie požiadavka objektivity, pravdivosti a metodickosti (prípadne aj terminologickej jednoznačnosti).

Veda je predmetom skúmania radu metavedných disciplín, napr. filozofie vedy, logiky, teórie vedy a i. Výrazom „veda“ sa niekedy skrátene označuje vedný odbor.

Obsah

Vznik vedy

Základom pre vznik vedy bola voľnosť a kritickosť myslenia, ktoré sa objavili vo filozofii antického Grécka. Filozofia v tom čase zahrňovala všetky súčasné objekty vedeckého výskumu. Gréci svoje názory vyvodzovali z pozorovania a logiky. Moderná veda však vznikla až v 17. storočí, keď bádatelia začali používať experiment a overovať svoje tvrdenia. Postupne sa z filozofie vyčlenili všetky súčasné vedecké odbory.

Dejiny vedy

Delenie vedy

Vedy môžeme rozdeliť na *formálne* (*abstrakné*), ktoré sa zaoberajú vzťahmi (ako napr. matematika) a *reálne* (*empirické*), ktoré majú konkrétne objekty výskumu. Na základe odlišných objektov výskumu a metodologických postupov môžeme v súčasnosti vedy ďalej rozlišovať na *prírodné* a *humanitné* (*spoločenské*). Prírodné vedy sa zaoberajú objektmi a javmi, v ktorých človek má len vedľajšiu funkciu, alebo je chápaný ako súčasť živočíšnej ríše. Humanitné vedy sa naopak zaoberajú ľuďmi a ich spoločenstvom. Každá z vied, si pritom môže preberať určité postupy a výsledky z iných vied. Vedné odvetvia jednotlivých vied, ktoré sa zaoberajú využitím vedeckých poznatkov v praxi nazývame *aplikované*.

Systém vied[chýba zdroj]

- **Prírodné vedy:**
  - matematika (v tomto prípade je zaradenie sporné, pozri nižšie)
  - fyzika
  - astronómia
  - chémia
  - biológia
  - geológia
- **Humanitné vedy**
  - psychológia
  - sociológia
  - história
  - estetika
  - kulturológia
  - lingvistika
  - politológia
  - ekonómia
- **Aplikované vedy**
  - pedagogika
  - medicína
  - farmakológia
  - poľnohospodárske vedy
  - právo
  - knižničná a informačná veda
  - logistika
  - architektúra
  - technológia
  - genetika/génové inžinierstvo
- **Interdisciplinárne vedy**
  - informatika – zaoberá sa vlastnosťami informácií, ich spracovaním a využitím v praxi
  - kognitívna veda – využíva psychológiu, neurobiológiu aj matematiku
  - antropológia – je čiastočne prírodnou a čiastočne humanitnou vedou
  - ekológia – vychádza z prírodných vied, ale rozdodujúcim činiteľom v jej výskume je ľudská spoločnosť

    - geografia – veda na hraniciach medzi prírodnými, spoločenskými a technickými disciplínami

- **Vedy s problematickým zaradením**
    - matematika – jej zaradenie je filozofickým problémom. Je abstraktnou vedou, aj technickou vedou, niekedy je zaraďovaná medzi prírodné vedy, ale chýba jej reálny objekt výskumu – ide v istom zmysle skôr o „vedu o metódach výskumu".
    - filozofia – jej vedeckosť je dosť sporná; vychádza z logiky, ale nemá metódy na overovanie svojich tvrdení

- **Pseudovedy** – ide o odbory, ktoré ich zástancovia vydávajú za vedu, ale ich metódy sú v rozpore s metódami vedeckého výskumu a často aj s poznatkami iných vied.
    - teológia
    - astrológia
    - ufológia
    - spiritizmus
    - kreacionizmus

Sústava odborov vedy a techniky

Sústava odborov vedy a techniky podľa Ministerstva školstva SR[1], v súlade s definíciou Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj:

- prírodné vedy
- technické vedy
- lekárske vedy
- pôdohospodárske vedy
- spoločenské vedy
- humanitné vedy

Názory na vedu

Iné projekty

- Commons ponúka multimediálne súbory na tému **Veda**
- Wikislovník ponúka heslo **Veda**
- Wikicitáty ponúkajú citáty od alebo o **Veda**

Referencie

1. Smernica č. 27/2006-R Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 21. decembra 2006 o sústave odborov vedy a techniky a číselníku odborov vedy a techniky.

Externé odkazy

- FILIT (https://dai.fmph.uniba.sk/~filit/fvv/veda.html) – zdroj, z ktorého pôvodne čerpal tento článok.
